

Nathacha Appanah

Cu noaptea în inimă

Traducere din limba franceză și note de
Mădălina Ghiu

Editori:
Silviu Dragomir
Magdalena Mărculescu
Vasile Dem. Zamfirescu

Redactare:
Mihaela Stan

Design și ilustrație copertă: Andrei Gamarț

Director producție:
Cristian Claudiu Coban

Dtp:
Ofelia Coșman

Corectură:
Irina Botezatu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

APPANAH, NATHACHA

Cu noaptea în inimă / Nathacha Appanah ; trad. din lb. franceză
și note de Mădălina Ghiu. - București : Editura Trei, 2026
ISBN 978-606-40-3350-5

I. Ghiu, Mădălina (trad. ; note)

82

Titlul original: LA NUIT AU COEUR

Autor: Nathacha Appanah

Copyright © Editions Gallimard, 2022

Copyright © Editura Trei, 2026
pentru prezenta ediție

O.P. 16, Ghișeul 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4 0372 25 20 20
e-mail: comenzi@edituratrei.ro
www.edituratrei.ro

ISBN 978-606-40-3350-5

Camera imaginară

Nu sunt complet răi.

Dacă ar exista o modalitate de a-i presa pentru a extrage suc, acel suc nu ar fi cu totul imposibil de băut, nu, uneori, sub amărăciunea lui otrăvitoare, s-ar menține o rămășiță de gust dulce. Dacă ar exista o modalitate să-i treci printre două rulouri compresoare, astfel încât să fie transformați în foi plate, aceste foi nu ar fi total opace și neliniștitoare precum fundul mării, nu, ar avea transparențe și vene fine ici și colo, care le-ar da o aparență de vulnerabilitate. Dacă ar exista o modalitate de a-i măcina într-o pulbere fină, această pulbere nu ar fi în întregime toxică, nu, unele particule ar pluti în razele soarelui și, privindu-le, le-ai putea confunda cu un balet inocent.

MB este zidar. S-a născut în Algeria, lângă un mic port unde bărcile descarcă sardine cu palanul. La soare, în plasele lor, peștii strălucesc și se mișcă precum o singură bucată de metal topit. MB este mezinul unei familii numeroase, iar această poziție îl plasează sub protecția și indulgența tuturor fraților săi mai mari. I s-a spus că e un copil foarte frumos. Avea părul lung și mătăsos, fața ca a

unui heruvim. Stârnea invidie și gelozie printre colegii săi. MB își adoră mama, o femeie remarcabilă, care îl răsfăță și îl încurajează să fie conștiincios la școală, să fie ascultător și să urmeze studii superioare. Îi mărturisește cât de dotată a fost ea la școală, dar ce poți să faci? Nu s-a născut la momentul potrivit sau în țara potrivită. Respectă și se supune tradițiilor patriarhale — căsătoria aranjată, întreruperea bruscă a școlii, nașterea a opt copii într-un ritm regulat, supunerea față de un soț autoritar, uneori violent și adesea îmbibat în alcool. În ciuda întregii iubiri și a respectului pe care le nutrește pentru mama lui, MB îi ignoră sfaturile și abandonează școala la paisprezece ani. Poate că vrea să se elibereze de jugul familiei, să fie independent, să facă precum frații lui mai mari, care deja muncesc. Lângă plaja și portul comunei natale, începe să vândă alune, țigări și uneori sardine la debarcader. În acei ani, când încă are un corp de adolescent și un aer nepăsător, asta se numește a te descurca. MB flirtează puțin cu fetele, dar nimic serios. La douăzeci și trei de ani, își părăsește țara natală și pleacă în Franța, unde se stabiliseră câțiva membri ai familiei sale. Își găsește de lucru ca muncitor necalificat în construcții. Zilele sunt lungi și grele. Pregătește mortarul, taie lemnul în bucăți, cară materiale, face curățenie, învață o meserie adevărată. Se supune. Este gata să facă aceste lucruri; nu se dă înapoi de la muncă. Fă asta, du-te acolo, du asta înapoi, adu din nou aia. Întregul său corp lucrează, devine mai solid, mai musculos, se afirmă, devine profesionist. Când ajunge zidar, este mândru. Poate, la rândul său, să le arate tinerilor muncitori cum să facă îmbinările, să instaleze armături, să toarne o mică structură de beton. Le explică, îi ceartă așa cum el însuși a fost certat. Le spune: Fă asta, du-te acolo, du asta înapoi, adu din nou aia. În diminețile

de sâmbătă, MB se trezește deșelat, dar fericit că a muncit fără oprire din zori și până seara în primele cinci zile ale săptămânii, că a făcut din viața lui ceva util, că are un contract pe o perioadă nedeterminată cu o mare companie de construcții, că își câștigă existența fără să datoreze nimic nimănui. Acest sentiment este important, este poate ceea ce îl face să se simtă în sfârșit bărbat, ca tatăl său, ca frații săi. MB are un început de chelie, lucru pe care încearcă să-l ascundă tunzându-se până la piele. Oare își trece din când în când mâna peste cap, imaginându-și părul lung pe care îl avea în copilărie? Îi plac pantofii eleganți, bine lustruiți, paltoanele de lână pe talie și ochelarii de soare la modă, în special cei numiți „aviator“. Îi place să seducă, să ofere cadouri și știe cum să farmece femeile, este un bun vorbitor. Când este rugat să se descrie în două cuvinte, alege: *adorabil* și *muncitor*. În unele sâmbete seara, MB se dezlănțuie. Petrece, bea, fumează și dansează. Văzându-l așa, vesel, liber și mândru, nu ți-ai imagina.

RD lucrează ca șofer pentru un minister important. De când se știe, i-au spus de nenumărate ori că este chipeș. Părinții lui, frații, verii, mătușile și unchii lui, vecinii. Ochii lui cafea cu lapte îl fac unic, iar în această țară în care oamenii au pielea tuciurie și ochii închiși la culoare, frumusețea rezidă adesea în paloarea trăsăturilor: piele albă, păr șaten, ochi deschiși la culoare. Îl numesc băiatul cu ochi *căprui-căprui* pentru a sublinia că nu este vorba de orice tip de căprui, ci de un căprui frumos, bogat, fertil și profund ca solul de aici. RD s-a născut într-un sat înconjurat de o natură luxuriantă. Frunzele copacilor sunt groase, pline de sevă, iar pământul este întotdeauna roditor. El și familia lui duc o viață modestă, uneori

cumpătată. Adolescent fiind, crește repede, mult mai repede decât ceilalți băieți, ca și cum ar fi învățat să se hrănească din toate complimentele și privirile admirative primite, și în curând îi depășește pe toți cu un cap. Dar, deși știe că este chipeș, RD nu este nici arogant, nici pretențios. Are un zâmbet sincer, este curtenitor, simpatic, chiar fermecător. Fetele sunt îndrăgostite în secret de el. Este respectuos și serviabil cu cei mai în vârstă. Anii de școală trec fără probleme, iar el se numără printre sutele de elevi care termină liceul fără un proiect viabil, fără vreo pasiune autentică. Atunci când este angajat ca șofer la minister e norocul vieții lui. Acum este funcționar public și nimic sau aproape nimic nu i se poate întâmpla. Părinții lui sunt ușurați să afle că are această slujbă la care alții doar ar visa: siguranța unui loc de muncă de funcționar public fără plictiseala cenușie a unui birou. Lui RD îi place meseria de șofer. Îi duce cu mașina pe ministru și pe înalții funcționari, iar sedanul său negru strălucește sub soarele acestei țări. Nu e puțin lucru să fii la volanul acelor mașini, să fii alături de acei oameni, să le auzi conversațiile private, să cunoști ciudățeniile și obiceiurile celor puternici. E ceva, pentru un fiu de agricultor ca el, să poți descifra o înclinare a capului, o privire. Este apreciat de toată lumea și, trebuie spus, arată bine când conduce pe străzile marginite de palmieri ale capitalei, când se avântă cu această mașină puternică pe autostradă. Își face treaba cu discreția necesară și, când, uneori, familia îi pune întrebări ușor indiscrete despre „viața reală” a oamenilor politici, afișează un zâmbet timid, ochii lui *căprui-căprui* sclipesc, dar nu spune nimic, nu dezvăluie secrete. Este mândru să ocupe această funcție și este o mândrie care depășește simplul său parcurs personal. Uneori simte că poartă în

spate mândria drumului familiei sale, a strămoșilor săi, a întregii sale clase sociale. Nu e puțin lucru să te simți păstrătorul acestei moșteniri și, prin urmare, RD se vede ca un om care a reușit, care și-a găsit locul. Dacă l-ai ruga să se descrie, ar spune: *Sunt un om dedicat familiei*. Din când în când, seara, merge la cazinouri și săli de jocuri de noroc, unde nu ar fi îndrăznit niciodată înainte să pună piciorul. Este o mică plăcere pe care și-o permite. El joacă având certitudinea iluzorie că nu va pierde niciodată controlul. Văzându-l așa, relaxat și zâmbitor, nu ți-ai imagina.

HC este jurnalist și poet. S-a născut în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, dar pe această insulă britanică, departe de conflict, nu prea are sens să menționăm asta, fiindcă nu definește tăria de caracter, nu lasă nicio urmă de neșters. În această țară colonizată, a învățat alte limbi decât cea a mamei sale și a excelat la școală. Familia sa este foarte pioasă, foarte devotată, chiar bigotă, s-ar putea spune, dar asta nu împiedică existența secretelor, a violenței domestice și a sentimentelor atât de reprimare încât se înrăutățesc. Tatăl său o bate pe mama sa în mod regulat, iar într-o zi, când era adolescent, HC nu a mai suportat. A intervenit aruncându-se în brațele acestui om temut și respectat, ținându-l strâns. A izbucnit în lacrimi: *De ce, tată, de ce?* HC a uitat răspunsul tatălui său, dar spune că acesta nu a mai ridicat mâna asupra mamei lui după aceea. Sora lui s-a călugărit intrând într-un ordin strict și s-a retras din lume în spatele zidurilor înalte ale unei mănăstiri. Și-a schimbat numele, iar când el vorbește despre ea, folosește acest nume nou, fără a-i menționa vreodată numele din copilărie, respectând credința și angajamentul tinerei. Pentru a o vedea, trebuie să-i adresezi

o cerere scrisă mamei să-l lase să se alatureze a acestui ordin. Lui HC îi place sportul, în special boxul și atletismul. Citește enorm, cu aviditate, cu un ochi critic și necruțător. De asemenea, scrie povestiri și poezii. Vorbește cu ușurință și inteligență. Ar putea fi unul dintre acei tineri din anii 1960 care discută cu orele despre Marx, Bourdieu, Fanon și Césaire, apoi ies în stradă și revendică dreptul la independență. Dar deja ceva îl împiedică să fie vesel, să fie complet liber. Există o umbră invizibilă a cărei greutate o simte, a cărei voce nazală o aude. Crede că este copilăria lui dificilă, tatăl său uneori brutal, mama sa tăcută, uneori crede că este țara însăși, viciată de inegalități, își spune că este istoria poporului său cea care îl apasă și scrie despre sclavii negri care stau pe vârful dealurilor din mijlocul câmpiei, gata să se arunce în gol. HC intră la seminar. Doi copii din aceeași familie care îl slujesc pe Dumnezeu — aceasta este o onoare și o binecuvântare pentru unii părinți. O viață de contemplație și rugăciune, întorcând spatele lumii: poate asta își dorește el cu adevărat. Aici, crede HC, va găsi o pace și o seninătate pe care nu le-a cunoscut niciodată. Dar este dificil pentru acest tânăr cu corp puternic, minte deschisă și pofte carnale nesățioase să-și pună întreaga viață în slujba Evangheliei. HC renunță în cele din urmă. Predă, scrie povestiri și poezii, aleargă, face box, devine antrenor de atletism, asistent social și, în final, jurnalist. Unii îl numesc „guru“, „mentor“. Tinerii jurnaliști îl consideră „strălucit“, „genial“. Cu toate acestea, el nu este niciodată scriitorul-vedetă al ziarului, cu toate acestea, alți poeți sunt cei recunoscuți și publicați la Paris. Când atleții săi câștigă, el este în culise, dispărând în momentul de bucurie pură și zgomotoasă. În rarele fotografii în care apare, trebuie să-l cauți. Este mereu într-un

colț, cu lumină din spate, în ultimul rând. Parcă ar face-o intenționat. HC nu este un bărbat frumos, dar prezența lui nu trece neobservată într-o cameră. Corpul său este masiv și musculos, are urechile mari și plate, nasul seamănă cu o pară aplatizată, ochii sunt mici și adânciți în orbite, iar buzele, cărnoase. Poartă adesea cămăși-jachetă cu buzunare. Stă mereu drept și pare că ascunde în el o bogăție de cunoștințe, gânduri, fantezii, regrete și opinii. Un ocean se întinde în corpul său. HC știe că a ratat ceva, dar crede că este parțial vina altora, a celor care l-au abătut de la calea sa inițială, a celor care i-au furat ideile, a celor care i-au furat locul. Nu mai scrie poezie, sau foarte puțin, dar dacă ar trebui să se descrie, ar spune: *Sunt poet*. Nu e puțin lucru să gândești așa ceva despre tine însuși. Seara, cercetează viața celebrului explorator Ibn Battuta, citește lucrări academice despre Magellan, despre istoria Insulelor Mascarene, studiază hărți vechi. HC explorează trecutul, primele rute ale navigatorilor, căutând acolo ceva, un element istoric pe care nimeni nu l-a descoperit, un mister a cărui existență o bănuiește doar el și a cărui descoperire ar fi extraordinară, crede el. Acesta este marele său proiect secret. Văzându-l așa, în fotoliul său de piele, trăgând din țigară, citind ca și cum ar fi singur pe lume, nu ți-ai imagina.

Îi pun pe acest muncitor, pe acest funcționar și pe acest poet într-o cameră goală, fără altă deschidere decât o fereastră înaltă la care nu se poate ajunge.

Se privesc, încruntați, neînțelegând de ce sunt toți trei aici împreună. Nu se cunosc, nu s-au întâlnit niciodată. Încearcă să se gândească la motive care i-ar fi putut aduce aici, dar nu găsesc niciunul. Nicio secundă nu se gândesc

la soțiile lor, nu-și pot imagina că ele ar putea avea vreo legătură cu această situație.

Caută ușa, dar nu există nicio ieșire din această cameră. Lumina de la fereastră ajunge la ei într-o ceață gălbuie, suficientă pentru a dezvălui fețe, gâturi, mâini, dar este o lumină obosită, fără căldură, neiertătoare. Este imposibil să găsești vreo alinare în ea.

Șoferul este cel care face primul pas. Se prezintă celorlalți doi, întinzând mâna, cu un zâmbet pe buze, el care nu a uitat cum să facă o impresie bună. Muncitorul, circumspect, nu spune nimic la început. Continuă să-și plimbe degetele de-a lungul pereților, căutând reperele unei uși, bătând ici și colo pentru a desluși unde ar fi o scobitură și unde, perete solid. Preț de câteva minute, revine la statutul de zidar experimentat și, în sfârșit, vorbește despre meseria sa, spunând că se pricepe la ziduri, beton și mortar. Poetul rămâne nemișcat și tăcut. Observă totul, cu gândurile ascunse așa cum alții își ascund ghearele.

În această cameră imaginară — pentru că numai în acest loc îi pot aduce împreună, pentru că numai în acest loc pot controla povestea, pot inversa rolurile, pot deveni la rândul meu un mic călău, pot exercita o putere de dominație și de fascinație, pot impune ascultare și tăcere — în această cameră imaginară, așadar, îi voi lăsa să se perpelească o vreme, pe ei, care cred că nu au nimic în comun. Își vor continua inspecția locului așa cum alții urinează pe ziduri, vor striga după ajutor în zadar, vor discuta și se vor certa.

În această cameră care nu există decât în mintea mea, se află un dispozitiv pe care îl voi acționa atunci când ei se vor fi resemnat. Poate că de acum stau jos, cu spatele lipit de perete, cu picioarele întinse. Este un dispozitiv care îi va

împiedica să pretindă că sunt nebuni sau amnezici, care le va interzice să vorbească despre responsabilitate comună.

În acest loc sticlos, nu va exista spațiu pentru explicațiile psihologizante care servesc doar la disculparea vinovaților, la suscitarea empatiei și la eclipsarea victimelor lor.

Aici, în acest loc care seamănă cu o zonă ascunsă în care toate mizeriile sunt la vedere, ei vor fi — acest muncitor, acest funcționar și acest poet, cu gurile închise — la cheremul acestei povești.

PRIMA PARTE

În mai 1998, o tânără de doar douăzeci și cinci de ani fuge dintr-o cameră în alta într-o casă pentru a scăpa de partenerul ei. De la distanță, ar putea părea un joc, pentru că uneori ei înconjoară masa, se prefac că o iau la stânga, la dreapta, răsturnând scaunele. În cele din urmă, el o prinde, fiind mult mai înalt și mai puternic decât ea. Cât durează asta — un minut, cinci sau zece — nu are prea multă importanță. Ceea ce contează sunt frecarea înăbușită a corpurilor care se luptă și, de câteva ori, sunetul tăios al unei palme, sunetul sec al unui cap care se lovește de perete. Femeia reușește să se elibereze din strânsoarea bărbatului, iese clătînându-se din casă și fuge pe stradă spre dreapta. La această oră întunecată și nemiloasă, nu ajunge departe. Îi este îngrozitor de frică. Bărbatul o urmărește cu mașina, accelerează, se oprește, accelerează din nou. O surprinde în lumina galbenă a farurilor, în care ea se conturează ca o figură pe jumătate om, pe jumătate animal, dar nici asta nu are prea multă importanță. Ceea ce contează sunt singurătatea nopții, zumzetul motorului care sună ca o amenințare și lătratul câinilor. Ceea ce contează este inima ei, pe cale să

explodeze, ca o grenadă. Ea ajunge să se suie în mașină; nu-și amintește exact de ce. În acel moment al serii, știe că moartea este aproape, dar faptul că știe asta nu o face lucidă. Nu o face nici isteată, deoarece urcă în mașină de bunăvoie. Poate se gândește că, supunându-i-se pentru ultima dată, el îi va da o șansă.

În decembrie 2000, o femeie de treizeci sau treizeci și doi de ani aleargă să scape de soțul ei. În momentul scrierii acestor rânduri, nimeni nu-și amintește vârsta ei exactă. Nici mama, nici fiul, nici surorile. O ia pe același drum ca pentru alergarea ei săptămânală, către munte. Își pune toată energia în această alergare, care este o evadare; întregul ei corp este străbătut de un fel de instinct electric, lipsit de logică. Nu invocă nici vreun zeu, nici pe părinții ei, ci zorii care îi vor oferi cu siguranță o șansă, șansa de a fi văzută de un vecin, șansa de a o lua pe o scurtătură și de a se pierde pe câmpuri. Deocamdată, aleargă încă în acest întuneric, tot în această noapte. Observase deja cât de profundă și de opacă este noaptea în acest ținut — cât este de palpabilă și de dură. Nu vede absolut nimic; știe doar că este pe drum pentru că picioarele ei lovesc asfaltul. Cât durează această alergare — cinci minute, zece sau douăzeci — nimeni nu a știut vreodată. Aude o mașină apropiindu-se și știe fără să se uite înapoi că la volan este soțul ei. Rugăciunea nu i s-a împlinit. Moartea este acolo, iar zorii încă nu s-au ivit.

În mai 2021, o femeie de treizeci și unu de ani aleargă să scape de soțul ei. Acesta, recent eliberat din închisoare și care are interdicție de a se apropia de ea, a apărut brusc dintr-o mașină. Deși surprinsă, această femeie nu intră

în panică. Nu pierde nicio secundă ȝipând, ezitând sau împiedicându-se. Nu, ea o ia la fugă. Știa că urma să vină, știa că nu o va lăsa în pace. Există o fărârnă trecătoare de satisfacție, ca o străfulgerare lucidă, când îți spui *Știam eu*. E puțin după ora 18:00. Remarcase dinainte prelungirea acestei zile de primăvară, nuanța trandafirie pe care o capătă cerul pe măsură ce se apropie seara, parfumul florilor care se ridică. Cât durează această cursă știm, un minut abia, și spus așa, e scurtă, e nimica toată, dar în acele momente trebuie să numeri una câte una secunde care alcătuiesc minutul, secunde lungi care fac inima să bată tot mai puternic, în care picioarele și brațele se activează, iar corpul este animat de o energie pură. Femeia vrea să părăsească spațiul deschis al străzii, să ajungă în curtea cabinetului medical aflat la câțiva metri distanță, să se năpustească înăuntru, să ceară ajutor. Se uită la gardul viu de chiparos așa cum cauți un ultim ajutor, e aproape acolo. A făcut tot ce a putut această femeie care aleargă și, când primește primul glonț în coapsă, când cade în genunchi așa cum soțului ei i-a plăcut dintotdeauna să fie, supusă lui, știe că moartea a venit și că viața ei se termină acolo, într-un șanț.

Din aceste nopți și din aceste vieți, din aceste femei care aleargă, din aceste inimi care se luptă, din aceste momente atât de copleșitoare încât sfidează orice dimensiune a timpului, trebuia făcut ceva. Să le scriu, să le privesc în față, să le cântăresc pe fiecare și pe toate împreună, să le compar, să le așez una lângă alta, în siguranță și la adăpost, în interiorul acestei cărți. A fost necesar să rostesc numele acestor femei de zeci de ori, uneori chiar crezând în prezența lor, să le pun întrebări și să le aud vocile în

ecoul a ceea ce nu mai este. A trebuit să visez acest vis etern al unui *noi* și al unei povești comune, acest *noi* compus din trei femei, această poveste comună împletită din trei voci, dar întotdeauna a trebuit să mă trezesc singură. Există imposibilitatea întregului adevăr pe fiecare pagină, dar și căutarea disperată a unei precizii cât mai apropiate de viață, de noapte, de inimă, de corp, de minte.

Dintre aceste trei femei, a trebuit să încep cu prima, cea care tocmai a împlinit douăzeci și cinci de ani atunci când fuge și singura care mai este în viață astăzi.

Această femeie sunt eu.